

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

Викладання українською мовою в Польщі, Румунії та Угорщині

Інформаційна довідка, підготовлена Європейським
інформаційно-дослідницьким центром на запит
Секретаріату депутатської фракції
у Верховній Раді України

Європейський інформаційно-дослідницький центр створено з метою надання народним депутатам України інформації, яка може бути використана ними у законотворчій діяльності. Діяльність Європейського інформаційно-дослідницького центру здійснюється в рамках програми USAID "Рада: підзвітність, відповідальність, демократичне парламентське представництво", що виконується Фондом "Східна Європа". Більше про центр на сайті <http://euinfocenter.rada.gov.ua/>

Польща

Польща ратифікувала Європейську хартію регіональних мов або мов національних меншин у 2009 році, визнавши українську мову мовою національної меншини¹.

Відповідно до [Закону «Про національні та етнічні меншини та регіональні мови»](#) українці вважаються національною меншиною у Польщі. Відповідно до ст. 8 Закону особи, які належать до національної меншини, мають право на:

- Вільне використання мови меншини у приватному та публічному житті;
- Поширення та обмін інформацією мовою меншини;
- Публікацію інформації особистого характеру мовою меншини;
- Вивчення мови меншини та навчання мовою меншини².

Реалізація права осіб на навчання мовою меншини та її вивчення, а також вивчення історії та культури даної меншини регулюється правилами та процедурами [Закону «Про систему освіти» від 7 вересня 1991 року](#), згідно з положеннями якого за запитом батьків вивчення мови, історії та культури меншини може здійснюватися:

- 1) В окремих групах, пунктах або школах;
- 2) В окремих групах, пунктах або школах – з додатковим вивченням мови, історії та культури;
- 3) У міжшкільних навчальних пунктах.

У Польщі працює 5 шкільних комплексів з українською мовою навчання: у Білому Борі, Бартошицах, Легниці та Перемишлі. Крім того, у Варшаві функціонує Міжшкільний пункт навчання української мови (Українська суботня школа)³. Українською мовою, яка є рідною для більшості учнів, викладаються майже всі предмети, окрім польської мови та історії. Крім предметів, обов'язкових у польських школах, ведеться навчання української мови, історії України та географії України. Крім того, в Польщі функціонують пункти навчання української мови. У цих пунктах вивчають рідну мову діти з різних шкіл даного міста та околиць. Діяльність шкіл та міжшкільних пунктів навчання української мови фінансує польська держава.

За даними Міністерства внутрішніх справ і адміністрації, у 2012-2013 навчальному році 2757 учнів відвідували 169 пунктів навчання української мови⁴. За даними останнього звіту Польщі про виконання зобов'язань за Європейською хартією регіональних мов або мов національних меншин, у 2013-2014 навчальному році 2807 учнів вивчали українську мову⁵.

¹ Chart of signatures and ratifications of Treaty 148 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/148/signatures>

² USTAWA z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://mniejszosci.narodowe.mswia.gov.pl/download/86/16013/ustawaoMNIeiejzreg-tekstujednolicony-9VII14.pdf>.

³ Українська школа української діаспори в Польщі [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://osvita.ukrainianworldcongress.org/ukrajinska-shkola-diaspora-Poland/>

⁴ Charakterystyka mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://mniejszosci.narodowe.mswia.gov.pl/mne/mniejszosci/charakterystyka-mniejs/6480.Charakterystyka-mniejszosci-narodowych-i-etnicznych-w-Polsce.html>

⁵ Second periodical report presented to the Secretary General of the Council of Europe in accordance with Article 15 of the Charter [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://rm.coe.int/16806c8e5b>

Румунія

Румунія ратифікувала Європейську хартію регіональних мов або мов національних меншин у 2008 році, визнавши українську мову мовою національної меншини⁶.

У Румунії, згідно з переписом населення за 2011 рік, проживає близько 51 тисячі етнічних українців, з яких майже 49 тисяч назвали українську мову рідною. В сучасній Румунії немає дошкільних закладів та початкової, восьмирічної, середньої школи з викладанням українською мовою. В 63 школах в місцях компактного проживання української меншини українська мова викладається як предмет (здебільшого факультативно та за бажанням). Українською навчання проводиться в Ліцеї імені Т.Шевченка (м. Сігету Мармаціей, Мараморщина). Крім того, за даними останнього звіту Румунії про виконання зобов'язань за Європейською хартією регіональних мов або мов національних меншин, у 2012-2013 навчальному році 167 учнів Національного коледжу імені Юлії Гашдеу (м.Лугож, повіт Тіміш) та 202 учні Технічного коледжу (м.Серет, Сучавський повіт) навчалися українською мовою⁷.

Угорщина

Угорщина ратифікувала Європейську Хартію регіональних мов або мов національних меншин у 1995 році⁸. [Законом «Про національну державну освіту»](#) передбачене право учнів, що належать до національних меншин, на навчання мовою меншини⁹. Відповідно до ст. 2 [Закону «Про вищу освіту»](#) студенти мають право навчатись мовою національної меншини або угорською мовою, або мовою меншини та угорською мовою¹⁰.

Українська діаспора в Угорщині малочисельна – 7396 осіб¹¹, проте Будапешт офіційно визнав українську як мову національної меншини. Однак, згідно з інформацією Ради Європи, ні початкових, ні середніх шкіл з українською мовою викладання в Угорщині немає. Угорська влада пояснює таку ситуацію тим, що від української громади не надходить запиту на відкриття українських шкіл, а серед угорських вчителів мало тих, хто хотів би викладати українською мовою.

Натомість українська діаспора організувала українську недільну школу у м. Ніредьгаза та недільну школу при Товаристві української культури в Будапешті¹². Інформація про кількість учнів, які відвідують ці школи, у відкритих джерелах відсутня.

⁶ Chart of signatures and ratifications of Treaty 148 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/148/signatures>.

⁷ Second periodical report presented to the Secretary General of the Council of Europe in accordance with Article 15 of the Charter [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://rm.coe.int/16806c8e69>

⁸ Chart of signatures and ratifications of Treaty 148 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/148/signatures>.

⁹ 2011. évi CXС. törvény a nemzeti köznevelésről [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=139880.247176

¹⁰ http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=142941.329860

¹¹ 2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://rm.coe.int/16806d8837>

¹² Українська школа української діаспори в Угорщині [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://osvita.ukrainianworldcongress.org/ukrajinska-shkola-diaspora-Hungary/>

Висновки

Польща, Румунія та Угорщина ратифікували Європейську Хартію регіональних мов або мов національних меншин, тим самим визнавши українську мову мовою національних меншин. У Польщі, як країні із найбільш чисельною українською діаспорою серед розглянутих країн, практика викладання є найбільш поширеною – в країні створено 5 центрів з українською мовою навчання. В Румунії лише один навчальний заклад проводить навчання українською мовою і ще два заклади (станом на 2012-2013 навчальний рік) проводять для частини учнів навчання українською мовою. В Угорщині, де українська діаспора є найменш чисельною, школи з викладанням українською мовою відсутні.

*Підготувала
аналітик
Європейського інформаційно-дослідницького центру
Катерина Пенькова*